

(כן שיטת רש"י ותוס'. אבל להרמב"ם, הוא בפנים ומשאו בחוץ – פודהו). הוא בפנים ואוחז משאו שמבחוץ בקנה ארוך – נסתפק רב פפא ועלה ב'תיקו'. ולרבינא (כ.) יש מקום לפשוט מהברייתא שדינו כאילו נכנס לפנים.

ה. האוכל מעשר חוץ לחומת ירושלים – לוקה. אמר רבי יוחנן: דוקא לאחר שראה פני החומה, אבל אם מעולם לא נכנס לירושלים – פטור (אבל אסור ללא פדיה משום 'עשה' דוצרת הכסף... תוס').
מעשר טמא; כתב החזו"א (חו"מ לקוטים כג), נראה שאין בו איסור לאו משום 'חוץ לחומה' אלא 'עשה' בלבד. וכן לוקה מכת מרדות. ויש שכתבו שאפילו איסור 'עשה' אין בו (אפיקי ים ד. והביא שכן דעת הרדב"ז והערוך לנר).

דף כ

- מז. א. מעשר שני שהיה בירושלים ויצא ממנה – האם ניתן לפדותו?
ב. פירות טבל שהיו בירושלים ויצאו, ואח"כ הפריש מהם מעשר שני – האם ניתן לפדות את המעשר או שמא חייבים להחזירו לירושלים ולאכול שם?
ג. פירות טבל שהיו בירושלים ויצאו – מה דינו של האוכל מעשר שני שלהם חוץ לירושלים?
א. מעשר שני שנכנס לירושלים ויצא – קלטוהו מחיצות מדרבנן (רבא) ושוב אין לפדותו אלא צריך להחזירו לירושלים ולאכול שם.
א. עבר ופדה בחוץ ואכלו מחוץ לעיר – אין לוקים עליו, שהרי מדין תורה הוא פדוי (מנחת חינוך תמב, ג).
ב. אין חילוק בין חילול הפירות על מעות או על פירות אחרים (חזו"א דמאי ג, 1).
ג. יש מי שכתב לחדש שמעשר של פירות שגדלו בירושלים, הואיל ולא חל עליהם מעולם דין פדיון, אפשר שמדין תורה קלטוהו מחיצות ואפילו יצא אין לו פדיון מדאורייתא (עפ"י צ"ח פסחים לו: וע' מנ"ח תעג, ד).
ד. משום קליטת מחיצות אסור להוציא המעשר מהעיר (עפ"י רמב"ם מעש"ש ב, ט; מנ"ח תעג, ד).
מעשר שנכנס לירושלים ונפלו מחיצותיה – ע' ב"מ נב-נג.

ב. פירות טבל שנכנסו לירושלים ויצאו; אמר רבי יוסי: אם לא נגמרה מלאכתם כשהיו בירושלים – מודים ב"ש וב"ה שניתן לפדות המעשר ולאכול בכל מקום. ואם נגמרה מלאכתם – בית שמאי אוסרים לפדותו, וצריך להחזירו לירושלים, ובית הלל מתירים [ואף אם ננקוט 'מתנות שלא הורמו כמי שהורמו', הואיל ומחיצה לקלוט מדרבנן, הם אמרו שבאופן זה אפשר לפדות. רבא].

וחכמים (ת"ק דמעשר שני ג, 1) חולקים על רבי יוסי וסוברים שמחלוקת ב"ש וב"ה בשלא נגמרה מלאכתן, אבל כשנגמרה – לדברי הכל אין להם פדיון ויאלצו בירושלים. וכן פסק הרמב"ם.

ג. פירות טבל שעברו בירושלים, למאן דאמר 'מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי' – הריזה כאילו היה המעשר בפנים ויצא, הלכך האוכלם בחוץ לוקה משום לא תוכל לאכל בשעריך. ולמאן דאמר 'לאו כמי שהורמו' – אינו לוקה.

י"א שלענין זה פוסק הרמב"ם 'לאו כמי שהורמו' ואינו לוקה. (אבי עזרי. וכן צידד באחיעזר ח"ג סג, ג).

נפקותו נוספות בשאלה מתנות שלא הורמו – ע' בקדושין נח וב"ב קכג.

- מח. א. הקורח מספר קרחות בראשו על המת, או משרט כמה שריטות – כמה חיובים הוא מתחייב?
 ב. מהו השיעור המנימלי של קרחה שמתחייבים עליו? היכן מקומה?
 ג. כמה פאות יש לראש, וכמה לזקן?
 ד. המקיף פאה אחת של ראשו – מה דינו?
 ה. המקיף פאת ראש חברו – האם הניקף מתחייב?

א. הקורח כמה קרחות על המת, וכן המשרט כמה שריטות – חייב מלקות כפי מנין הקרחות או השריטות שעשה (לא יקרחו קרחה; ושרט לנפש...). ואפילו לא התרו בו על כל קרחה וקרחה אלא התרו בו התראה אחת וקרחה כמה קרחות בבת אחת במקומות נפרדים, כגון שהיו אצבעותיו משוחות סם המקריה והעבירן על ראשו – לוקה על כל אחת ואחת.

קרחה קרחות מספר בוז אחר זו לאחר שהתרו בו פעם אחת – מפירוש 'הקונטרס' משמע שאינו חייב אלא אחת (ונראה לכאורה שבחבר, למאן דאמר אין צריך התראה – חייב על כל קרחה וקרחה). והתוס' נקטו שחייב על כל אחת ואחת.

- ב. שיעור קרחה להתחייב עליה – נחלקו הדעות; י"א כגריס וי"א כדי שיראה מראשו (כלומר, שייגלה פני הראש במקום הקרחה), וי"א שתי שערות, וי"א בכעדה.
 להלכה, כתב בשלחן ערוך (יו"ד קפ"ט) כדי שיראה מראשו כגריס.

וחייבים על קרחה בכל הראש, לאו דוקא בין העינים (בראשם – ולמדים גורה שוה ישראל מכהנים).

מבואר בגמרא שהסך בחומר המסיר את השער, הרי זה בכלל קרחה.

יש לדייק מלשון רש"י, שאין חייב על קרחה אלא כשמקרח באופן שלא יצמח השער שוב. וצ"ע לדינא (אמת ליעקב).

- ג. בראש יש שתי פאות, בשני צדעיו. ובזקן – ארבע, שתיים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה. וכמנין זה חייב משום כל תקיף ובל תשחית. רבי אליעזר אומר: אם ניטלו כולן כאחת אינו חייב אלא אחת.

ד. המקיף פאה אחת של ראשו (שנטל שער פאתו והשוה אותה לאחורי אזנו ולפדחתו) לוקה שתיים; אחת משום מקיף ואחת משום ניקף (כדברי רבא. ויש מי שאומר שלרב אשי לוקה אחת. ואף אפשר שלרבא אינו לוקה אלא אחת. אבי עזרי).

ה. מי שהקיפו חברו; אם לא עשה מעשה – אינו לוקה, מלבד לרבי יהודה שאמר לאו שאין בו מעשה לוקים עליו. ואם סייע – לוקה לדברי הכל (רב אשי).

כתב הראב"ד (עכו"ם יב), אעפ"י שאינו לוקה, כיון שמדעתו עשה – עובר ב'לאו'. ונקטו המפרשים שגם דעת הרמב"ם כן היא.

ויש מי שדקדק מלשון הגמרא 'מאן דאכיל תמרי...'; וכן מהשמטת הרמב"ם חיוב מכת מרדות לניקף – שאין הניקף עובר בלאו. ואעפ"כ משום 'לפני עור' אסור (אמת ליעקב).

דפים כ – כא

- מט. א. המחבל בגופו מחמת צערו, ביד או בכלי – מה דינו?
ב. המשרט שריטה אחת על כמה מתים – כמה הוא חייב?
ג. המשרט בגופו לעבודה זרה – מה דינו?

א. אין החובל בעצמו לוקה אלא בשריטה ופציעה שעשה על המת. אבל משום צער איבוד ממון וכדומה – אינו לוקה (ושרט לנפש לא תתנו).
ישנה דעה בגמרא שהמשרט ביד עובר משום ושרט לנפש לא תתנו ובכלי עובר משום לא תתגדדו. ויש דעה ששריטה וגדידה אחת היא.
לפי הדעה האחרונה, לפירוש ריב"ן (וכ"ד הריטב"א, תורי"ד בקדושין לו ועוד), השורט לוקה שתיים; משום שריטה ומשום גדידה. ולדעת הרמב"ם אינו לוקה אלא אחת.

ב. לסתם מתניתין, המשרט שריטה אחת על כמה מתים – חייב על כל אחד ואחד. וכן הם דברי רבי יוסי בברייתא (ושרט לנפש; לא תתגדדו... למת). ומשמע בגמרא שיש חולקים על כך.
א. הרמב"ם פסק כסתם מתניתין. ויש מן הראשונים שפסקו כחכמים החולקים על רבי יוסי שאינו לוקה על כל מת ומת.
ב. כתבו הפוסקים להלכה שלענין קרחה אחת על כמה מתים, אינו חייב אלא אחת [ודלא כדברי התוספתא שלרבי יוסי חייב על כל אחת ואחת גם בקרחה. וכן מובא בספר החינוך תסח] (ערא"ש; יו"ד קפ).

ג. המשרט בגופו לעבודה זרה; אם דרכה בכך – דינו במיתה. ואם אין דרכה בכך, אם ביד – פטור, ואם בכלי – חייב מלקות, שכן משפט הגדידה לע"ז, בהרבות וברחמים.
התוס' נקטו שלוקה משום לא תעבדם. ויש אומרים משום לא תתגדדו, וכ"מ ברמב"ם.

עוד בדיני קרחה, גדידה ושריטה – בקדושין לה-לו.

דף כא

ג. האם מותר לגלח פאות הזקן במספרים, או ללקט במלקט או ברהיטני?

מפשט הסוגיא מבואר שמותר לגלח הזקן במספרים, שאין זו 'השחתה'.

פרשו רוב המפרשים: אפילו במספרים כעין תער, שגוזז בסמוך לעיקרו. אך יש שכתבו להחמיר בדבר משום מראית העין או מחשש פן יגלח בחלק התחתון בלבד שהוא כתער (ע' רמ"א יו"ד קפא, י). ויש שהחמיר בכך מעיקר הדין, שלא התירו כאן אלא במספרים שלא כעין תער (ע' חת"ס קלט-קמ).